

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

NURDAN KANBUR KILIÇ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/13719)

Karar Tarihi: 9/1/2018

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM
Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR
Osman Alifeyyaz PAKSÜT
Recep KÖMÜRCÜ
Recai AKYEL
Raportör : Hüseyin MECEK
Başvurucu : Nurdan KANBUR KILIÇ
Vekili : Av. Gülay ERPUL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, Dünya Kadınlar Gününde yapılan toplantıya polisin müdahalesi sonucunda meydana gelen yaralamadan dolayı kolluk görevlileri hakkında açılan kamu davasının zaman aşımı nedeniyle düşmesine karar verilmesinden ötürü kötü muamele yasağı, ifade hürriyeti, toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı ile etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 14/8/2014 tarihinde yapılmıştır.
3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.
4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.
5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.
6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü sunmuştur.
7. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı süresinde beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi'nden (UYAP) erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:
9. 1970 doğumlu olan başvuru, Dünya Kadınlar Günü etkinlikleri kapsamında kadına karşı şiddet ve ayrımcılığa karşı tepkisini kamuoyuyla paylaşmak amacıyla 6/3/2005'te İstanbul Beyazıt Meydanı'nda düzenlenen gösteriye katılmıştır.
10. Göstericiler, polisin gaz ve kuvvet kullanarak müdahale etmesiyle dağıtılmıştır. Müdahale sırasında başvurunun sağ el bilek ve burun kemiği kırılmıştır.

11. Başvurucunun iddiasına göre basın açıklaması yapıp dağıldıkları sırada hiçbir uyarıda bulunmadan polis biber gazı sıkarak tekme ve coplarla saldırmıştır.

12. İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesinin 6/3/2005 tarihli raporunda; başvurucunun sağ el bileğinde skafoid (başparmakla bilek arasında) kemikte kırık saptandığı, nazal (burun) kemikte fraktür (kırık), çenede ekimoz olduğu, fraktürün refoze edilerek (yerleştirmek) alçıya alındığı, sağ gluteada (kalça) 3x12 cm ekimoz bulunduğu, hastanın yirmi gün istirahatinin uygun olduğu bildirilmiştir.

13. 10/3/2005'te Türkiye İnsan Hakları Vakfına müracaat eden başvurucunun muayenesi sonucunda yüzde burun alçı ateli tespit edilmiş; sağ göz kapağında koyu kırmızı ekimoz, sağ kaş üstünce 1x0,5 cm boyutunda eroze kabuk bağlamaya başlamış yara, alında 1,5x1 cm boyutunda sıyrık, sağ ön kol dirseğe kadar alçılı, parmak uçları serbest, sağ gluteal bölgede 4,5x4 cm boyutunda koyu kırmızı-mor renkli ekimoz, hemen altında 6x3 cm boyutunda koyu kırmızı-mor renkli ekimoz olduğu saptanmıştır. Rapora, başvurucunun yaralarını gösteren beş fotoğraf eklenmiştir. Fotoğraflarda başvurucunun göz kapaklarında, alnında, ellerinde, kalçasında kızarıklık ve sıyrıklar bulunduğu, sağ kolunun alçıda olduğu görülmektedir.

14. Başvurucunun 15/3/2005'te İstanbul Adli Tıp Şube Müdürlüğünde yapılan muayenesi üzerine düzenlenen raporda kişide oluşan yaralanmanın hayati tehlikeye sebep olmadığı, on beş gün mutad işgaline engel olduğu açıklanmıştır.

15. İstanbul Adli Tıp Şube Müdürlüğünce 20/10/2005 tarihinde yapılan muayene sonucunda başvurucunun kemik kırıklarının hayat fonksiyonlarına etkisinin orta (3.) derecede olduğu, basit tıbbi müdahaleyle giderilemeyeceği belirlenmiştir.

16. Başvurucu 10/3/2005 tarihinde gösteriye müdahale ederek kendisini yaralayan polisler hakkında suç duyurusunda bulunmuştur. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca gösteriye müdahale eden kolluk görevlileri hakkında soruşturma başlatılmıştır.

17. Başvurucu 11/3/2005 tarihli ifadesinde; Dünya Kadınlar Günü dolayısıyla Beyazıt Meydanı'nda yapılan etkinliklere kalabalığı görünce kendisinin de katıldığını, basın açıklaması yapıldıktan sonra kalabalığın dağıldığı sırada polis memurlarının hiçbir ikazda bulunmadan kendilerine saldırdığını, aldığı cop darbeleriyle yere düştüğünü, yerdeyken de coplandığını, bir taksiyle Çapa Tıp Fakültesine gittiğini, gözaltına alınmadığını, polislerin kaskı olduğundan yüzlerini göremediğini, rahatsızlığından dolayı aynı gün şikâyete gelemediğini, beş gün sonra ancak kendine gelebildiğini belirtmiştir.

18. Soruşturma sonucunda 9/12/2005 tarihli iddianameyle elli dört polis memuru hakkında başvurucunun da aralarında bulunduğu toplam kırık dokuz mağdur ve müştekiye karşı kasten yaralama zor kullanma yetkisinin sınırının aşılması suçundan İstanbul 4. Asliye Ceza Mahkemesinde (Mahkeme) kamu davası açılmıştır. İddianamede, yakalanan bazı göstericileri gözaltına alan polis memurlarının kim olduğu sayılmıştır. Başvurucunun olaydan sonra gözaltına alınmadığı ancak mülkiye başmüfettişleri tarafından hazırlanan rapora göre E.B., C.Ş., A.O.P., M.C., S.B., C.U. ve Y.K. isimli yedi polis memurunun başvurucuya karşı cop kullanarak orantısız müdahalede bulunduğu, etkisiz hâle getirilmiş bazı göstericilere tekme attığı iddia edilmiştir.

19. Gösteride yaralanan otuz dokuz kişi aynı soruşturmada gösteri yapılmasına izin vermeyen ve kendilerini yaralayan İstanbul il emniyet müdürü, İstanbul Çevik Kuvvet şube müdürü ile çeşitli rütbede polisler hakkında görevi kötüye kullanma suçundan ihbarda bulunmuştur. Rütbeli emniyet mensupları hakkında izinsiz gösteride yetkilerini kullanmalarının görevi kötüye kullanma suçunun unsurlarını oluşturmadığı belirtilerek kovuşturmayaya yer olmadığına karar verilmiştir. Bu karara itiraz edilip edilmediğine dair bir bilgi bulunmamaktadır.

20. Yapılan yargılama sonucunda İstanbul 4. Asliye Ceza Mahkemesinin 12/5/2011 tarihli kararıyla sanıklardan beşinin 1/3/1926 tarihli ve 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 245. maddesi uyarına ikişer kez 5 ay hapis, başvurucudan başka bir mağduru yaralayan sanık C.U.nun ise 1 yıl 9 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına, diğer sanıkların beraatine karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde; davadaki mağdur ve sanık sayısının fazlalığı, bunlardan bir kısmının Mahkemenin yargı alanı dışında kalması, sanıkların kasklı olmalarından ve sicil numaralarının bulunmamasından dolayı teşhis ve tespit zorluk çekildiği, davanın bu sebeple uzadığına işaret edilmiştir. Kamera kayıtlarında polis zor kullanma sınırını aşarak biber gazı kullandığı, tekme ve copla göstericilere müdahalede bulunduğu kabul edilmiştir. Mahkeme tarafından ayrıca sanıkların kasıtlarının yoğun olduğu gerekçesiyle alt sınırdan uzaklaştırılarak sanıkların cezalandırılmasına karar verildiği belirtilmiştir.

21. Sanıklar ve başvurucunun da aralarında bulunduğu katılanlar tarafından yapılan temyiz istemi sonucunda Yargıtay 5. Ceza Dairesinin 20/2/2014 tarihli ilamıyla 765 sayılı Kanun'un 102. maddesinin dördüncü ve 104. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca 7 yıl 6 aylık zamanaşımı süresinin dolması nedeniyle davaların düşmesine karar verilmiştir.

22. Başvurucu 14/8/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

23. Mahkemenin 9/1/2018 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

24. Başvurucu; olay günü göstericiler basın açıklaması yapıp dağılmakta iken polislerin hiçbir uyarıda bulunmadan cop ve biber gazıyla müdahale ettiğini, bilek ve burun kemiğinin kırıldığını, müdahalenin gereksiz ve orantısız olduğunu, polisler hakkında açılan davanın zamanaşımına uğradığını, bu nedenlerle kötü muamele yasağı, toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı, ifade hürriyeti ve etkili başvuru hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

25. Bakanlık, sadece esas hakkında görüş bildirmiş; kabul edilebilirlik konusunda bir açıklamada bulunmamıştır.

B. Değerlendirme

26. Dava açma ya da kanun yollarına başvuru için belli sürelerin öngörülmesi -bu süreler dava açmayı imkânsız kılacak ölçüde kısa olmadıkça- hukuki belirlilik ilkesinin bir gereğidir ve mahkemeye erişim hakkına aykırı değildir (*Remzi Durmaz*, B. No: 2013/1718, 2/10/2013, § 27).

27. Bireysel başvuruların 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekmektedir. Anılan düzenlemelerde başvuru yolu öngörülen durumlarda bireysel başvuru süresinin başlangıcına ilişkin olarak "başvuru yollarının tüketildiği tarih"ten söz edilmekte ise de haberdar olunmayan bir hususta başvuru yapılamayacağı dikkate alınarak bu ibarenin "nihai kararın gerekçesinin öğrenilebildiği tarih" olarak anlaşılması gerekir. Bu öğrenme, somut olayın özelliklerine göre farklı şekillerde gerçekleşebilir.

28. Bireysel başvuru süresi bakımından "nihai kararın gerekçesinin tebliği", öğrenme şekillerinden biridir (*Mehmet Ali Kurtuldu*, B. No: 2013/5504, 28/5/2014, § 27). Ancak öğrenme, gerekçeli kararın tebliği ile sınırlı olarak gerçekleşmez; başka şekillerde de

öğrenme söz konusu olabilir. Bu kapsamda nihai kararın gerekçesinin "dosyadan suret alınması" gibi hâllerde öğrenilmesi de mümkündür. Başvurucuların nihai kararın gerekçesini "öğrendiklerini beyan ettikleri tarih" de bireysel başvuru süresinin başlangıcı olarak ele alınabilir (*İlyas Türedi*, B. No: 2013/1267, 13/6/2013, §§ 21, 22).

29. Diğer yandan nihai kararın gerekçesi öğrenilmemiş olmakla birlikte sonucunun öğrenildiği durumlar da söz konusu olabilir. Böyle bir durumda sonucu öğrenilen nihai kararın gerekçesine derece mahkemesinden kesin olarak erişilebilmesi mümkün ise bireysel başvuru süresinin sonucun öğrenildiği tarihten itibaren başlatılması gerekir (*Aydın Selçuk*, B. No: 2014/3194, 20/11/2014, § 24; *Özgür Çapkin*, B. No: 2014/2546, 30/12/2014, § 24; *Halil Aslan*, B. No: 2014/3038, 10/12/2014, § 38).

30. Nihai kararın gerekçesinin öğrenilemediği veya nihai kararın sonucunun öğrenilip gerekçesinin kesin olarak öğrenilme imkânının elde edilemediği hâllerde başvuru süresinin hangi tarihten başlayacağını belirlemek gerekir. Aksi hâlde sınırsız bir başvuru süresi söz konusu olabilecektir. Bu kapsamda yapılacak değerlendirmede sürenin başlangıç tarihinin başvurucuların özen yükümlükleri ile bireysel başvuru hakkının aşırı sınırlanmaması hususlarının birlikte dikkate alınması gerekir.

31. Başvurucuların bireysel başvuruda bulunmak amacıyla dava ve başvurularını takip etmek için gerekli özeni gösterme yükümlülüğü vardır. Bu yükümlülük kapsamında ilk derece mahkemesine fiilen ulaşan nihai kararın gerekçesini öğrenme konusunda gerekli özeni gösterme sorumluluğu başvuruculara aittir. Diğer bir ifadeyle başvurucular veya vekillerinin ilk derece mahkemesine ulaşan kararın bir örneğini almak için özenli davrandıklarını kanıtlamaları gerekir (*Fatma Gökot*, B. No: 2013/5697, 21/4/2016, § 50).

32. Yargıtay Ceza Daireleri tarafından verilen kararların taraflara tebliğine ilişkin bir düzenleme mevzuatta bulunmamaktadır. Ceza yargılamasında nihai kararın tebliğ edilmediği durumlarda kararın derece mahkemesine ulaşmasından ve böylece gerekçesinin erişilebilir olmasından sonra özen yükümlülüğü kapsamında makul bir süre içinde bireysel başvuru yapmak isteyen ilgililerden karara erişmeleri ve karar gerekçesini öğrenmeleri beklenir. Bu kapsamda erişilebilir olan nihai kararın en geç üç ay içinde ilgilileri tarafından bilindiği ve gerekçesinin öğrenildiği kabul edilmelidir. Aksi tespit edilmediği sürece bireysel başvuru için 6216 sayılı Kanun'da öngörülen otuz günlük başvuru süresi bu tarihten itibaren başlayacaktır (*A.C. ve diğerleri* [GK], B. No: 2013/1827, 25/2/2016, § 30; *Fatma Gökot*, § 51).

33. Somut olayd İstanbul 4. Asliye Ceza Mahkemesinin 12/5/2011 tarihli kararının temyiz edilmesi üzerine, sanıklar hakkında açılan davaların Yargıtay 5. Ceza Dairesinin 20/2/2014 tarihli ilamıyla zamanaşımı nedeniyle düşmesine karar verilerek aynı tarihte kesinleşmiştir. UYAP'tan yapılan araştırmada Yargıtay ilamının en geç kesinleştirme şerhinin gerçekleştirildiği 3/4/2014 tarihinde Mahkemeye ulaştığı görülmüştür. Diğer bir ifadeyle başvuru süresinin nihai kararın içeriğine erişme imkânını en geç 3/4/2014 tarihinde elde ettiği anlaşılmıştır.

34. Nihai kararın içeriğine erişme imkânının elde edildiği 3/4/2014 tarihinden itibaren özen yükümlülüğü kapsamında kararın içeriğinin öğrenildiği kabul edilen üç aylık sürenin sonundan itibaren en geç otuz günlük bireysel başvuru süresi sonunda 2/8/2014 tarihine kadar başvuru tarafından bireysel başvuruda bulunulması gerekirken başvuru süresi geçtikten sonra 14/8/2014 tarihinde bireysel başvuru yapılmıştır.

35. Açıklanan nedenlerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin *süre aşımı* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

Engin YILDIRIM ve Osman Alifeyyaz PAKSÜT bu görüşe katılmamıştır.

Başvuru Numarası : 2014/13719

Karar Tarihi : 9/1/2018

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun *süre aşımı* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA Engin YILDIRIM ve Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

B. Yargılama giderlerinin başvuru üzerinde BIRAKILMASINA 9/1/2018 tarihinde karar verildi.

Başkan
Engin YILDIRIM

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Üye
Recep KÖMÜRCÜ

Üye
Recai AKYEL

KARŞIOY YAZISI

1. Başvuru, 2005 yılında yapılan barışçıl bir gösteri sırasında ölçsüz şiddet kullanarak başvuru yapanın yaralanmasına sebep olan kolluk görevlileri hakkında açılan kamu davasının zamanaşımı nedeniyle düşmesine karar verilmesi dolayısıyla kötü muamele yasağının, ifade hürriyetinin, toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ve etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Bölüm çoğunluğunca, başvuru yapanın nihai karara erişme imkanının elde edildiği 3/4/2014 tarihinden itibaren “özen yükümlülüğü” kapsamında kararın içeriğinin öğrenildiği kabul edilen üç aylık sürenin sonundan itibaren başlatılacak otuz günlük bireysel başvuru süresi geçtikten sonra yaptığı başvurunun süre aşımı nedeniyle reddine karar verilmiştir.

3. 6/372005 tarihinde meydana gelen başvuru konusu olayın soruşturması 10/3/2005 tarihinde başlamış; 9/12/2005 tarihli iddianameyle aralarında başvuru yapanın da bulunduğu toplam 49 mağdur ve müştekiye karşı kasten yaralama ve zor kullanma yetkisinin sınırlarının aşılması suçundan elli dört polis memuru hakkında İstanbul 4. Asliye Ceza Mahkemesinde kamu davası açılmış; yargı süreçleri sonunda kamu davası zamanaşımına uğrayarak Yargıtay 5. Ceza dairesinin 20/2/2014 tarihli ilamıyla kesinleşmiş, Yargıtay ilamının kesinleştirme şerhi 3/4/2014 tarihinde ilgili mahkemesine ulaşmıştır. Bölüm çoğunluğunun kabul ettiği yorum şekline göre, başvuru yapanın otuz günlük bireysel başvuru süresi, kararın içeriğini öğrenmiş kabul edildiği bu tarihten başlatılmalıdır.

4. Özen yükümlülüğüne dayanan bu yorumun Anayasa Mahkemesince ilk defa kabul edildiği tarih, A.C. ve diğerleri (2013/1827) başvurusunun Genel Kurulca bir içtihat olarak benimsendiği 25/2/2016 tarihidir. Anayasa Mahkemesi kararının Resmi Gazete yayımlanarak aleniyet kazandığı tarih ise 23/3/2016’dır.

Dolayısıyla, “özen yükümlülüğü” ve “üç aylık süre” konusunda, başvurunun yapıldığı tarihte benimsenmiş ve açıklanmış bir içtihat olmadığı gibi, başvuru tarafından başvurunun yapıldığı tarihten bir buçuk yıl geçtikten sonra böyle bir içtihadın kabul edileceğini ve o güne kadar sonuçlandırılmayan başvurusunun da, bir buçuk yıl sonra kabul edilen o kurallara göre reddedilebileceğini ve mahkemeye erişim hakkının ortadan kalkacağını öngörmesi olanaksızdır.

Bu nedenle, başvurunun süre yönünden kabul edilebilirlik koşullarına ilişkin kuralın bir buçuk yıl önce yapılmış olan başvuruya uygulanması, hukuk devletinin gerekleri olan “belirlilik” ve “öngörülebilirlik” ilkeleriyle bağdaşmamaktadır.

5. Başvuru, “özen yükümlülüğü” süresinin ve otuz günlük başvuru süresinin sona erdiği kabul edilen 2/8/2014 tarihinden 12 gün sonra, 14/8/2014 tarihinde yapılmıştır. Buna göre başvuru yapan, o tarihte ileride içtihat yoluyla tesis edilecek süre engelinden haberdar olmadığı gibi, olayda özen yükümlülüğünü yerine getirmediğine ilişkin açık bir durum olduğu da söylenemez. Aksine, başvuru yapanın mağduru olduğu olaya ilişkin yargı süreçlerini yakından takip ettiği, zaman içinde şikayetini takipsiz bıraktığını gösteren bir olgu veya başvuru yapanın atfedilebilecek bir ihmali veya hareketsizlik bulunmadığı, başvurusunu da –o tarihteki duruma göre- makul bir sürede yaptığı anlaşılmaktadır.

6. AİHM, çeşitli içtihatlarında, usul kurallarının çok katı ve şekilci bir biçimde yorumlanmasının AİHS’nin 6. maddesinin ihlalini oluşturduğunu belirtmiştir (Mirapak Escalona v.d/İspanya 38366/97 ve benzeri 7 adet karar; Mesutoğlu/Türkiye 36533/04).

Başvuru Numarası : 2014/13719

Karar Tarihi : 9/1/2018

7. Başvuru konusu dosyada da usul kurallarının katı ve şekilci yorumlanmasına yer olmadığı kanaatindeyiz.

Sonuç olarak, ihlal iddialarına neden olan olayın üzerinden 9 yıl geçtikten sonra, başvuru bilmediği ve öngöremediği, içtihadı bir usul kuralına rağmen sadece 12 gün gecikme ile yapılan başvurunun aradan üç buçuk yıl daha geçtikten sonra, özen yükümlülüğünün katı ve şekilci bir yorumuyla süre yönünden reddedilmesi, Anayasanın 36. ve AİHS'nin 6. maddelerinde yer alan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkını haleldar etmiştir.

8. Açıklanan nedenlerle başvurunun KABUL EDİLEBİLİRLİĞİNE karar verilmesi ve sorumluların zamanaşımını nedeniyle cezalandırılmaması nedeniyle başvuru temel haklarının İHLAL EDİLDİĞİNE karar verilmesi gerektiği düşüncesiyle Bölüm çoğunluğuna katılmıyoruz.

Başkan
Engin YILDIRIM

Üye
Osman Alifeyyaz PAKSÜT